

Å bli etterkommerne verdig

Taler

Ragnar Vold

Dato

4 oktober 1945

Sted

Bøndernes Hus, Oslo

Omstendigheter

Valgmøte for Venstre

- 1 Venstre har aldri vært ensrettet. Det er et romslig parti. Og dette er noe som ligger i selve Venstres grunnsyn. Det er en misforståelse av demokratiet og parlamentarismen at enhver særgruppe skal danne sitt parti.
- 5 Venstre mener at målet for samfunnspolitikken er å finne en syntese av de forskjellige meninger og interesse motsetninger. Veien til det går gjennom romslighet og saklig samarbeid. Og hvis somme sier at de finner "allslags" mennesker i venstrepartiet, svarer vi: Mange takk for complimenten.
- 10 Bare hvis en tåler nye synspunkter og fritt ordskifte innenfor sine egne rekker unngår en åreforkalkning og partipolitisk podagra. Hele hemmeligheten er at de store retningslinjer for samfunnspolitikken har vi alltid vært enige om. Livssynet.
- 15 Et partis rett til å leve ligger i dets evne til stadig å fornye seg. Ser vi tilbake på Venstres politikk fra det stod frem i slutten av sekstiårene under Johan Sverdrups ledelse, og til den ånd som preger det i dag, hva ser en da? En oppdager at samtidig som Venstre stadig har tatt opp nye oppgaver, har det alltid hatt respekt for den organiske sammenheng i folkets liv. Dette er
- 20 karakteristisk. Det kan ikke skade av og til å peke på utviklingslinjen.

- Den første oppgaven Venstre fikk var å gjennomføre folkestyre her i landet. Det skjedde i forbitret kamp med et fåtallig, men mektig byråkrati. Vel hadde dette i sin tid gjort en stor innsats, men etter hvert isolerte det seg fra folket. Det fattet
- 25 ikke at utviklingen forlangte det som Venstre den gang kalte en utløsning av folkekraftene. De gamle trodde folkefrigjøringen ville føre til kulturforfall og forflatning. De trodde ikke. Trodde ikke på et fritt og selvstyrt folk. Men de tok

feil i sin pessimisme.

30

Senere fikk vi en tilsvarende kamp om landets selvstendighet. Her måtte Venstre atter kjempe mot mangel på tro. Bjørnstjerne Bjørnson, som stod fremst i brodden for Venstres frihetspolitikk, kalte de vantro for "fedrelandsbekymrede". De var ærlig og oppriktig redde for at Norge ikke greide å stå på egne ben.

35 Venstre trodde på folket og fikk rett.

Vi oppnådde selvstendighet. Men det nyttet ikke å hvile på laurbærene. En ny generasjon tok etter hvert makten i Venstre. Det gjaldt folkets økonomiske frigjøring. De sosiale oppgavene måtte løses. Og folket, kvinner som menn, måtte få sin stemmerett. Her var det ikke minst Oslo Venstrelag (eller Kristiania Liberale Forening, som det het den gang), som gikk i brodden, mektig inspirert av ham som i begynnelsen av nittiårene var foreningens formann, nemlig Bjørnson.

45 Den økonomiske utviklingen hjemme og i verden - en verden vi i høy grad er avhengig av - har etterhvert stilt Venstre overfor nye situasjoner.

Det var en gang i tiden god liberal politikk å preke den absolutte frihet for den enkelte i næringslivet. Men den industrielle utvikling førte med seg at den frihet som enkelte fikk, kunne skape en større ufrihet for de brede lag. Småkårsfolk ble helt avhengig av mektige herrer. Store truster og sammenslutninger oppstod. De knuget og kuget også de mindre næringsdrivende, slik at trustenes eller storkaksenes frihet til å skalte og valte som de ville, ble en dødelig fare for den. For deres frihet.

55

Det var dette som førte til den moderne sosialt betonte venstrepolitikken, den vi hyller i dag, og en av de fremste representantene for den har vi jo hatt gleden av å høre her i kveld.

60 Det som alltid har vært det vesentlige for Venstre, er mennesket, individet. Og når den gammeldagse laissezfaireliberalismen som nå Høyre har arvet etter våre besteforeldre, - når den faktisk fører til at storparten av menneskene kan bli slaver av enkelte store herrers friheet til å gjøre som de selv syns, da er det Venstre sier: Her har staten både rett og plikt til å opptre som beskytter for den enkeltes frihet. En har ikke lov til å gjøre som en vil, når det går ut over en stor del av medmenneskene.

65

Den kampen som det norske folk har ført i krigsårene har sin forutsetning i at
70 Norge var et høyt utviklet demokratisk samfunn, som ikke nøyde seg med å gi
alle borgere de rent politiske friheter, men som også søkte å øve sosial rettferd.

Riktignok var friheten før den annen verdenskrig så dagligdags selvfølgelig, at
somme ikke visste hvilket gode de hadde i den. I enkelte konservative aviser, ikke
75 minst her i Oslo, så en tendens til glorifisering av det som skjedde i Italia og
Tyskland. Denne propagandaen kunne ha vært farlig, hvis ikke det
demokratiske instinktet var så sterkt her i landet. En del ugagn gjorde jo
propagandaen likevel, vet vi.

80 Som venstremann gledet det meg at det partiet som bar frem folkestyret her i
landet, så mannjevnt viste fra seg alle tanker på at den såkalte "nye tids" paroler
fra Tyskland og Italia var det "unge" og "nye". Og jeg kan ikke si annet, en at det
også gledet meg at i de deler av landet hvor Venstre er det sterkeste og virkelig
demokratiske bondepartiet, der sviktet ikke den norske bonde under
85 okkupasjonen, der var den nasjonale reaksjonen spontan og øyeblikkelig. Fra de
kantene av landet hørte en minst om forargelig svartebørstrafikk senere.

Fra den forargelige riksrådsaffæren kom, og da det viste seg at Venstre
enstemmig avviste kravet på at kongen skulle avsettes - liksom gruppen stod best
90 av alle partier, når det gjaldt forslaget om suspensjon - da ble noen hver av oss
som alltid hadde trodd på Venstre, virkelig varm om hjertet. Det viste seg altså,
at de demokratiske tradisjonene venstrefolket alltid talte om, og som mange
kanskje var lei av å høre om, de var virkelig levende, de betydde noe avgjørende
på den skjebnesvangre korsvei i vår politikk under fremmedherredømmet.

95 Og da jeg fikk høre i utlandet at Venstre hadde kastet hver eneste en av de få
som hadde stemt galt under riksrådselendigheten, kan jeg ikke nekte for at jeg
ble glad. Og da det viste seg, at mange av de gamle som hadde stemt riktig,
likevel ville gi plass til nye friske og unge krefter, slik at bare en av de gamle
100 tingmennene er blitt oppstilt denne gang - en meget bra kar forresten - kom
bekreftelsen på, at den viljen til fornyelse, som er en livsbetingelse for et parti
som Venstre, den har det til overflod.

I sin kamp har Venstre alltid satt sin lit til ungdommen. Det har trodd på
105 Norges muligheter og på ungdommens evne til å utvikle dem.

I begynnelsen av nittiårene, da den unge Sigurd Ibsen i Dagbladet - og varmt støttet av det - reiste det den gang rabulistiske krav på egen norsk utenriksminister, slik at han og avisen ble møtt av en storm av forbitret konservativ forferdelse - da skrev han en artikkel hvor han krevde at det som alltid gjaldt om var å "bli etterkommerne verdige". Uttrykket å vise seg "fedrene verdig" var ofte blitt brukt som et skalkeskjul for konservatismen. Og de konservative fedres skandinavisme og samrøringspolitikk hadde Sigurd Ibsen

110 utenriksminister, slik at han og avisen ble møtt av en storm av forbitret konservativ forferdelse - da skrev han en artikkel hvor han krevde at det som alltid gjaldt om var å "bli etterkommerne verdige". Uttrykket å vise seg "fedrene verdig" var ofte blitt brukt som et skalkeskjul for konservatismen. Og de konservative fedres skandinavisme og samrøringspolitikk hadde Sigurd Ibsen

115 liten tro på. Nei, en skulle alltid tenke fremover. Fremover til det Norge hadde muligheter for å bli, tenke på etterkommerne av et fritt Norge, et kulturelt og materielt rikere land og bli dem verdige. Han la til:

- Å bli fedrene verdig. Å bli etterkommerne verdig. I disse to formuler uttrykkes i

120 virkeligheten hele den forskjell det til alle tider og i alle land har vært mellom den livsanskuelse vi kaller konservativ og den vi kaller radikal.

Det er sant. Vi aksepterer bare den tradisjon som det er liv i, utvikling i, som har organisk vekst.

125 Vi vil bare være bekjent av den fortid som det er fremtid i. Det nytter ikke å ha utført bragder i fortiden, hvis en stagnerer og legger seg mett og selvtilfreds på sofaen i salig beskuelse av sin egen navle. Men Venstre har ikke gjort det. Det viser dens holdning under krigen. Det viser de menn det har stilt opp i dag. Det

130 viser det friske og radikale program det møter med i dag. Det er det fremtid og ungdom i!

135 **Kilde**
Dagbladet, 05.10.45

Emner
Innlegg, Partipolitikk

140 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/a-bli-etterkommerne-verdig>